

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Факультет економіки та управління

Кафедра міжнародної економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи
« » О.Б. Жильцов
« » 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОБОРОННА ЕКОНОМІКА

для студентів

спеціальність

291 Міжнародні відносин, суспільні
комунікації та регіональні студії

освітнього рівня

другого (магістерського)

освітньої програми

291.00.01 Суспільні комунікації

Київ - 2025

Київський столичний університет
імені Бориса Грінченка
Код ЄДРПОУ 45307965
Програма № 3538/25
Начальник відділу моніторингу якості освіти
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« » 2025 р.

Розробник:

Никонюк Катерина Олегівна, викладач кафедри міжнародної економіки

Викладач:

Никонюк Катерина Олегівна, викладач кафедри міжнародної економіки

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри міжнародної економіки

Протокол від 12.02.2025 р. №2.

Завідувач кафедри

Валерія ЛОЙКО

Робочу програму перевірено 20.02.2025 р.

Заступник директора/декана

Оксана КАЗАК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
<i>Вид дисципліни</i>	Вибіркова.
<i>Мова викладання, навчання та оцінювання</i>	українська
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	4/120
<i>Курс</i>	1
<i>Семестр</i>	2
<i>Кількість змістових модулів з розподілом:</i>	4
<i>Обсяг кредитів</i>	4
<i>Обсяг годин, в тому числі:</i>	120
<i>Аудиторні</i>	32 (16л/16п)
<i>Модульний контроль</i>	8
<i>Самостійна робота</i>	80

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів вищої освіти розуміння військово-економічних відносин, які складаються процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання предметів воєнного призначення, що обслуговують військові потреби держави.

Завдання:

- розкрити теоретичні основи та концептуальні засади оборонної економіки як складової національної безпеки;
- сформувати у студентів розуміння специфіки військово-економічних відносин та принципів функціонування військово-промислового комплексу;
- навчити аналізувати економічні аспекти оборонного планування та ресурсного забезпечення оборонного сектору;
- розвинути навички оцінки ефективності оборонних витрат та їх впливу на національну економіку;
- надати знання про міжнародне військово-економічне співробітництво та стратегії оборонної економіки провідних країн світу
- розглянути військово-економічну безпеку в контексті глобальних та регіональних викликів
- сформувати компетентності щодо аналізу оборонно-промислової політики та її інструментів

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- понятійний апарат оборонної економіки та її місце в системі економічних наук;
- структуру та особливості функціонування оборонно-промислового комплексу;

- механізми формування та розподілу оборонного бюджету держави;
- методи оцінки військово-економічного потенціалу країни;
- особливості управління інноваціями у військовій сфері;
- сучасні тенденції та проблеми розвитку оборонної економіки в умовах глобалізації;
- економічні аспекти ведення гібридної війни та протидії асиметричним загрозам.

вміти:

- досліджувати взаємозв'язок між оборонними витратами та економічним розвитком держави;
- розробляти рекомендації щодо оптимізації військово-економічних відносин;
- проводити оцінку оборонних проектів з точки зору їх економічної доцільності;
- аналізувати стан та перспективи розвитку оборонно-промислового комплексу країни;
- використовувати сучасні методи аналізу для оцінки військово-економічних загроз;
- застосовувати інструменти економічного прогнозування для планування оборонних ресурсів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт					
	денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л.	п.	с.	м.к.	с.р.
Змістовий модуль 1. Оборонна економіка як складова економіки держави.						
Тема 1. Теоретичні основи оборонної економіки	4	2	2	-		
Тема 2. Економічний потенціал держави та оборона	4	2	2	-		
Разом за змістовим модулем 1	30	4	4	-	2	20
Змістовий модуль 2. Інноваційна діяльність у воєнній сфері.						
Тема 3. Сутність та особливості інноваційної діяльності у воєнній сфері	4	2	2	-		
Тема 4. Фінансово-організаційне забезпечення інноваційної діяльності у воєнній сфері	4	2	2	-		
Разом за змістовим модулем 2	30	4	4	-	2	20
Змістовий модуль 3. Економічна та господарська діяльність у Збройних Силах України.						
Тема 5. Економічна діяльність ЗСУ: сутність, напрями, проблеми	4	2	2	-		
Тема 6. Господарська діяльність у ЗСУ	4	2	2	-		
Разом за змістовим модулем 3	30	4	4	-	2	20
Змістовий модуль 4. Тенденції економічного забезпечення потреб сучасних війн.						
Тема 7. Економічні аспекти сучасних війн.	4	2	2	-		
Тема 8. Воєнно-економічна безпека.	4	2	2	-		
Разом за змістовим модулем 4	30	4	4	-	2	20
Усього годин	120	16	16	-	8	80

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Оборонна економіка як складова економіки держави.

Тема 1. Теоретичні основи оборонної економіки

Понятійний апарат оборонної економіки. Складові, структура, та принципи організації оборонної економіки. Роль оборонної економіки в національній економіці країни. Біла книга «Оборонна економіка України». Світовий досвід розбудови оборонних економік.

Тема 2. Економічний потенціал держави та оборона

Структура економічного потенціалу. Мобілізаційні можливості економіки. Оборонно-промисловий комплекс. Фінансування оборонних потреб: військовий бюджет, механізми фінансування оборонної сфери. Міжнародна військово-економічна співпраця.

Змістовий модуль 2. Інноваційна діяльність у воєнній сфері.

Тема 3. Сутність та особливості та особливості інноваційної діяльності у воєнній сфері

Роль інновацій у забезпеченні національної безпеки та оборони. Ключові напрямки інноваційної діяльності у воєнно промисловому комплексі. Чинники, що забезпечують НТП у оборонній сфері. Механізми державного стимулювання інноваційних проєктів у сфері оборони.

Тема 4. Фінансово-організаційне забезпечення інноваційної діяльності у воєнній сфері.

Джерела фінансування інноваційних проєктів у воєнній сфері. Державно-приватне партнерство в контексті оборонних інновацій. Інструменти державної підтримки інновацій в оборонній економіці. Економічна ефективність інновацій у воєнній сфері. Міжнародна співпраця у фінансуванні оборонних інноваційних проєктів.

Змістовий модуль 3. Економічна та господарська діяльність у Збройних Силах України.

Тема 5. Економічна діяльність ЗСУ: сутність, напрями, проблеми

Особливості економічної діяльності у Збройних Силах України в умовах воєнного стану. Фінансування економічних потреб ЗСУ. Основні проблеми виникають при плануванні економічної діяльності у військових формуваннях. Впливає реформ у сектору безпеки і оборони на економічну діяльність ЗСУ. Механізми контролю за використанням економічних ресурсів у Збройних Силах України.

Тема 6. Господарська діяльність у ЗСУ

Основні напрями господарської діяльності у ЗСУ. Механізми матеріально-

технічного забезпечення військових формувань. Проблеми при забезпеченні військових частин необхідними ресурсами. Система державних закупівель у ЗСУ. Шляхи підвищення ефективності господарської діяльності у ЗСУ.

Змістовий модуль 4. Тенденції економічного забезпечення потреб сучасних війн.

Тема 7. Економічні аспекти сучасних війн

Ключові особливості економічного забезпечення сучасних воєнних конфліктів. Вплив глобалізації на економічне забезпечення військових операцій. Економічний аспект воєн нового покоління (гібридні, інформаційні). Роль міжнародної допомоги та кредитів у фінансуванні збройних конфліктів. Кібербезпека та економіка. Економічні санкції як інструмент впливу.

Тема 8. Воєнно-економічна безпека

Сутність воєнно-економічної безпеки держави. Основні загрози воєнно-економічній безпеці в умовах сучасних воєн. Економічна стійкість держави. Вплив енергетичної безпеки на обороноздатність держави. Механізми захисту критичної інфраструктури в системі воєнно-економічної безпеки. Роль інформаційних технологій у забезпеченні воєнно-економічної безпеки. Міжнародне співробітництво у сфері воєнно-економічної безпеки.

6. Контроль навчальних досягнень

Система оцінювання навчальних досягнень студентів.

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
			Кількість одиниць	Макс. кількість балів	Кількість одиниць	Макс. кількість балів	Кількість одиниць	Макс. кількість балів	Кількість одиниць	Макс. кількість балів
1	Відвідування лекцій	1	2	2	2	2	2	2	2	2
2	Відвідування практичних занять	1	2	2	2	2	2	2	2	2
3	Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	2	10	2	10
4	Робота на практичних заняттях	10	2	20	2	20	2	20	2	20
5	Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Разом				59		59		59		59
Максимальна кількість балів:		236								
Розрахунок коефіцієнта:		236/100=2,36								
Загалом		100								

Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
Змістовий модуль 1. Оборонна економіка як складова економіки держави.			
1.	Тема 1. Теоретичні основи оборонної економіки	10	5
2.	Тема 2. Економічний потенціал держави та оборона	10	5
Змістовий модуль 2. Інноваційна діяльність у воєнній сфері.			
4.	Тема 3. Сутність та особливості інноваційної діяльності у воєнній сфері	10	5
5.	Тема 4. Фінансово-організаційне забезпечення інноваційної діяльності у воєнній сфері	10	5
Змістовий модуль 3. Економічна та господарська діяльність у Збройних Силах України.			
7.	Тема 5. Економічна діяльність ЗСУ: сутність, напрями, проблеми	10	5
8.	Тема 6. Господарська діяльність у ЗСУ	10	5
Змістовий модуль 4. Тенденції економічного забезпечення потреб сучасних війн.			
9.	Тема 7. Економічні аспекти сучасних війн.	10	5
10.	Тема 8. Воєнно-економічна безпека.	10	5
Разом		80	40

Форма подання результатів: презентація на в аудиторії **або** надсилання файлу з відповіддю у ЕНК.

Критерії оцінювання:

Максимальна оцінка - 5 балів виставляється якщо завдання виконано повністю, вірно, структуровано, наведено необхідні пояснення, розрахунки (для задач) виконані вірно.

Бали знижуються, якщо у невірні або відсутні базові положення завдання (мінус 1-2-3 бали в залежності від завдання), якщо завдання не виконано - 0 балів. Термін здачі: відповідь на семінарському занятті з відповідної теми, якщо заняття проводиться в аудиторії, або термін, вказаний викладачем, якщо заняття дистанційне.

Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Поточний контроль за результатами виконання контрольних (модульних) робіт передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь і навичок, які здобувач набув після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля з освітньої компоненти. Модульні контрольні роботи проводяться дистанційно (онлайн в ЕНК в середовищі Moodle). Модульний контроль проводиться у тестування.

Сума балів, накопичених здобувачем за виконання модульних контрольних робіт свідчить про ступінь оволодіння ним програмою освітньої компоненти на конкретному етапі її вивчення.

Модулі	Теми дисципліни	Форма контролю	Максимальна сума балів
I	Теми 1, 2 згідно з тематичним планом дисципліни	тестування	25 балів
II	Теми 3, 4 згідно з тематичним планом дисципліни	тестування	25 балів
III	Теми 5, 6 згідно з тематичним планом дисципліни	тестування	25 балів
IV	Теми 7, 8 згідно з тематичним планом дисципліни	тестування	25 балів

В модульній контрольній роботі передбачено виконання 25 тестових завдань. За кожне правильно виконане завдання, в системі Moodle, проставляється 1 бал. Максимально можна набрати 25 балів за 100% надані правильні відповіді. Час, що відводиться на проходження модульної контрольної 25 хвилин.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання модульного контролю з дисципліни наступні:

20-25 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, тестових та практичних завдань.

15-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.

10-15 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки.

1-10 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Семестровий контроль – залік. Підсумковий семестровий контроль проводиться за результатами поточного контролю та оцінюється від 0 до 100 балів, що переводиться у національну шкалу та шкалу ECTS для отримання рейтингової оцінки знань студента.

Шкала відповідності оцінок.

90 – 100	A
82-89	B
75-81	C
69-74	D
60-68	E
35-59	FX
1-34	F

7. Навчально-методична карта дисципліни (модуля)

Разом: 120 год., із них: лекції – 16 год., практичні заняття – 16 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 80 год.

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль 1 (59 балів)		Змістовий модуль 2. (59 балів)		Змістовий модуль 3. (59 балів)		Змістовий модуль 4. (59 балів)	
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8
Лекції (теми, бали)	Тема 1. Теоретичні основи оборонної економіки (1 бал)	Тема 2. Економічний потенціал держави та оборона (1 бал)	Тема 3. Сутність та особливості інноваційної діяльності у воєнній сфері (1 бал)	Тема 4. Фінансово-організаційне забезпечення інноваційної діяльності у воєнній сфері (1 бал)	Тема 5. Економічна діяльність ЗСУ: сутність, напрями, проблеми (1 бал)	Тема 6. Господарська діяльність у ЗСУ (1 бал)	Тема 7. Економічні аспекти сучасних війн. (1 бал)	Тема 8. Воєнно-економічна безпека. (1 бал)
Практичні заняття (теми, бали)	Тема 1. Теоретичні основи оборонної економіки (11 балів)	Тема 2. Економічний потенціал держави та оборона (11 балів)	Тема 3. Сутність та особливості інноваційної діяльності у воєнній сфері (11 балів)	Тема 4. Фінансово-організаційне забезпечення інноваційної діяльності у воєнній сфері (11 балів)	Тема 5. Економічна діяльність ЗСУ: сутність, напрями, проблеми (11 балів)	Тема 6. Господарська діяльність у ЗСУ (11 балів)	Тема 7. Економічні аспекти сучасних війн. (11 балів)	Тема 8. Воєнно-економічна безпека. (11 балів)
Самостійна робота 5*8=40 балів								
Поточний контроль: Модульна контрольна робота 1,2,3,4*25=100 балів								
Сума за семестр, коефіцієнт переведення у 100-бальну шкалу 2,36								
Загалом 100								

8. Рекомендовані джерела

Методичне забезпечення

Викладання навчальної дисципліни забезпечується сучасними технічними засобами навчання, які побудовані на новітніх інформаційно-комунікаційних

технологіях (мультимедійний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивний комплекс SMART Board, авторські засоби мультимедіа).

На заняттях і під час самостійній роботі студентів використовуються методичні рекомендації щодо вивчення дисципліни, ілюстративні комп'ютерні дидактичні матеріали, які розроблені на кафедрі, а саме:

- електронний навчальний курс,
- презентації,
- навчальні посібники,
- робоча навчальна програма,
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів,
- засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Основна (базова)

1. Воєнна економіка: навч. посіб./ П. М. Лісовський, Ю.П. Лісовська. – Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. 122 с.
2. Війна та бюджет: Уроки персональних фінансів. Хроніки боротьби українців на економічному фронті. Погляд у фінансове майбутнє України/ Любомир Остапів. – Київ: Yakaboo Publishing, 2022. – 216с.
3. Безпека на межі світів/С.О. Лисенко-Зарицький. – Київ: ВД «Дакор», 2022. – 384 с.
4. Воєнна економіка: підручник / за ред. В. І. Мірненка, І. М. Ткача, В. Л. Рихтюка. Київ: НУОУ, 2011. 332 с.
5. Мунтіян В. І. Економіка та оборонні витрати: аналіз зарубіжних досліджень і український шлях розвитку. К.: НДФІ, 1998. 464 с.
6. Кириленко І.В. Основи оборонної економіки: курс лекцій. К. : ВІКНУ, 2009. 135 с.
7. Військово-технічна та оборонно-промислова політика України в сучасних умовах : аналіт. доп. / В. М. Бегма, О. О. Свергунов; упоряд. В. М. Маркелов, [за заг. ред. В. М. Бегми]. – К. : НІСД, 2013 – 112 с.
URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2013-04/Begma-83d74.pdf>
8. Оборонна політика України/Біла книга 2021 – Київ, 2022.
[URL:https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Draft_Final_03.pdf](https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Draft_Final_03.pdf)

Додаткова література

1. Економіка XXI: країни, підприємства, людини/ О.Л. Геращенко – Харків: «Фоліо» - 312 с.
2. У пошуках добробуту. Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату [текст]/ Грем Макстон, Йорген Рандерс. – Київ: Пабулум, 2017. – 320 с.

3. Сизов, А. ., & Коваль, О. . (2021). ЛЮДСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ У ЧАСТИНІ ОБОРОННОЇ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ . Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Військово-спеціальні науки, 48(4(48), 42–49.
<https://doi.org/10.17721/1728-2217.2021.48.42-49>
4. Буряк, Є. В., Редько, К. Ю., Чорновол, А. О., & Орленко, О. В. (2022). Socio-economic aspects of the sustainable development of Ukraine in the conditions of war (European integration aspects). Scientific Notes of Lviv University of Business and Law, 34, 135–143.
Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/617>.
5. Кравченко В. І. Військова економіка та військові фінанси: нові виклики першої половини ХХІ століття. Економіка та держава. 2019. № 9. С. 4–11.
6. Ситник Й.С. Розвинена військова економіка – складова національної економічної стратегії України. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія “Проблеми економіки та управління” Vol. 7, No. 1, 2023. С.37 – 53.
7. Arms sales of SIPRI Top 100 arms companies grow despite supply chain challenges.
URL: <https://www.sipri.org/media/press-release/2022/arms-sales-sipri-top-100-arms-companies-grow-despite-supply-chain-challenges>.
8. Global firepower 2019–2022.
URL: <https://www.globalfirepower.com/global-ranks-previous.php>.
9. Japan, Britain and Italy plan sixth-generation fighter jet to rival world’s most-advanced warplanes.
URL: <https://edition.cnn.com/2022/12/09/asia/japan-uk-italy-new-fighter-plane-deal-intl-hnk-ml/index.html>.
10. Meet Europe’s coming military superpower: Poland.
URL: <https://www.politico.eu/article/europe-military-superpower-poland-army>.
11. Pacifist Japan unveils biggest military build-up since World War Two.
URL: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/pacifist-japan-unveils-unprecedented-320-bln-military-build-up-2022-12-16>.
12. Showing the text of the James M. Inhofe National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2023.
URL: <https://rules.house.gov/sites/democrats.rules.house.gov/files/BILLS-117HR7776EAS-RCP117-70.pdf>.
13. Sipri stockholm international peace research institute.
URL: <https://www.sipri.org>.
14. The Future of Long-Range Strike.
URL: <https://www.northropgrumman.com/what-we-do/air/b-21-raider/?&source=SNS-13494>
15. The military Balance 2019.
URL: <https://www.iiss.org/publications/the-military-balance/the-military-balance-2019>.

Законодавство

Закон України “Про оборону України”

Закон України “Про Збройні Сили України”

Закон України “Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей”

Закон України “Про військовий обов’язок і військову службу”

Закон України “Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб”

Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”

Закон України “Про національну безпеку України”

Закон України “Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях”

Закон України “Про Раду національної безпеки і оборони України”

Закон України “Про правовий режим воєнного стану”

Закон України “Про боротьбу з тероризмом”

Закон України “Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки”

Указ Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року “Про Стратегію воєнної безпеки України”

Указ президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України” від 14 травня 2021 року “Про Стратегію кібербезпеки України”

Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року” від 03.03.2021 р. № 179.

URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennyanacionalnoyi-eko-a179>.

Додаткові ресурси (за наявності)

ЕНК «Оборонна економіка» для навчання в середовищі Moodle:

<https://elearning.kubg.edu.ua/course/view.php?id=27374>

1. Міністерство оборони України
URL: www.mil.gov.ua
2. Укроборонпром
URL: www.ukroboronprom.com.ua
3. Державна служба статистики України
URL: www.ukrstat.gov.ua
4. НАТО
URL: www.nato.int
5. World Bank
URL: www.worldbank.org
6. RAND Corporation
URL: www.rand.org
7. International Institute for Strategic Studies

URL: www.iiss.org

8. Trading Economics. The Military balance

URL: <https://tradingeconomics.com/country-list/military-expenditure>